1853. N°. 90.

LEYDSCHE COURANT.

De Courant wordt Maandag, Woensdag en Vrijdag uitgegeven. Die van Maandag komt uit Zaturdag Avond.

VRIJDAG, 29 JULIJ.

De Prijs der Courant is f 12 in het jaar; de afzonderlijke nommers worden tegen 10 Centen afgegeven.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

LEYDEN, 28 Julij.

Even voor het ter perse leggen dezer ontvangen wij het voorloopig verslag der afdeelingen van de Tweede Kamer omtrent het wetsontwerp ter regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen.

Onder toezegging van meer uitvoerige medededeeling in ons volgend nommer, haasten wij ons om hier bij voorraad iets te doen kennen van den inhoud der algemeene bedenkingen, vervat in 14 bladzijden druks in folio, terwijl er nog 10 gewijd worden aan de beoordeeling der 16 wets-artikelen. De algemeene bedenkingen zijn verdeeld in 9 §§.

§ 1 bevat eene klagte dat de Regering een ontwerp van zulk een teederen aard, zoo weinig in het licht heeft gesteld.

§ 2 houdt een bezwaar in dat de Memorie van Toelichting door den tijdelijken Voorzitter is onderteekend en niet door de hoofden der bij het ontwerp betrokkene Ministers.

Bij § 3 heeft men het wetsontwerp in de eerste plaats in verband met het VI^de^ hoofdstuk der Grondwet beschouwd. Daarbij is door een aanmerkelijk aantal leden het gevoelen ontwikkeld, dat eene wet als deze, vooral ook in zooverre zij met opzigt tot de regeling en inrigting der kerkgenootschappen bepalingen inhoudt van *praeventiven* aard, aandruischt tegen de letter en den geest der Grondwet. Verreweg de meerderheid der leden vereenigde zich echter niet met dit denkbeeld en meende dat, wat er ook van de noodzakelijkheid en gepastheid der thans voorgedragene wets-bepalingen zijn mogt, het niet kon worden betwist, dat de Grondwet het vaststellen daarvan veroorloofde, althans geenszins verbood.

Bij § 4, 5 en 6 wordt het voor en tegen verder ontwikkeld.

Bij § 7 wordt gevraagd, of eene wet tot regeling van het toezigt op de kerkgenootschappen noodzakelijk is met het oog op de wet van 18 Germinal het X^de^ jaar, welke wet, naar het oordeel der Regering, ofschoon slechts in een klein gedeelte van het Koningrijk geheel uitgevoerd, kracht van wet had voor het geheele Rijk.

§ 8 handelt over de vraag of de plaats gehad hebbende omstandigheden, eene wet tot regeling van het toezigt op de kerkgenootschappen noodzakelijk maken. Men is daarbij in zeer uiteenloopende beschouwingen over die omstandigheden getreden, waarvan echter de meerderheid der Commissie van Rapporteurs, wegens de teederheid van het onderwerp en ook naar aanleiding van door vele leden gedurende de overweging in de Afdeelingen gegevene wenken, gemeend heeft niet dan in hoofdtrekken te moeten melding maken.

Bij § 9 is als vierde hoofdpunt de vraag behandeld, of het wetsontwerp, zoo als het daar ligt, als voldoende zij aan te merken.

— Men verneemt dat de Heer Mr. J. B. C. P. Cau, Kantonregter alhier, verzocht heeft bij aanstaande herbenoeming niet meer in aanmerking te komen.

— Den 9^den^ Augustus zal publiek worden aanbesteed de levering van 19 paarden voor de Rijdende Artillerie alhier ter stede.

— De Algemeene Synode der Nederlandsche Herv. kerk heeft gearresteerd en opgezonden het onderstaand adres aan Z. M. den Koning.

SIRE!

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde kerk, doordrongen van dezelfde gevoelens, die in den laatsten tijd bij de Gemeenten, door haar vertegenwoordigd, zoo krachtig zich geopenbaard hebben, acht zich gelukkig aan Uwe Majesteit haren opregten dank te betuigen, dat de stem van zoo velen, die, geschokt in hun nationaal gevoel en verontrust over hunne teederste belangen, tot Uwe Majesteit gesproken hebben, weêrklank heeft gevonden in Uw Koninklijk gemoed, — en dat de ernstige bede, in naam der gansche Vaderlandsche kerk door onze Synodale Commissie tot Uwen Troon gebragt, »dat het U. M. ten allen tijde moge behagen, de vrijheden en regten onzer kerk, overeenkomstig de bepalingen der Grondwet, met al de U verleende magt te beschermen en te handhaven," — niet onverhoord is gebleven.

Hoog waarderen wij de ernstige begeerte, door U. M. in de jongste Troonrede uitgesproken, om de nog bestaande bezwaren uit den weg te ruimen, en om aan alle kerkgenootschappen, bij het genot van gelijke bescherming, gelijke waarborgen te doen vinden voor hunne onderlinge vrijheid en zelfstandigheid. — Gelijk wij toch ter eene zijde overtuigd zijn, dat de vrijheid, door de Grondwet aan alle kerkgenootschappen verzekerd, medebrengt hun kerkelijk bestaan, overeenkomstig hunnen aard en hunne behoeften in te rigten, zoo staat het bij ons ter andere zijde niet minder vast, dat het tot het regt van 's Lands Regering behoort, dat zij van eene kerkelijke regeling, die uit den aard der zaak in vele en gewigtige punten met het staatsbelang in aanraking komt, volledig kennis drage, zoowel omdat de overeenkomst dier regeling met de orde in den Staat en de regten ook van andere kerkgenootschappen moet verzekerd zijn, — alsook omdat er kennisneming en goedkeuring van de zijde der Regering moet bestaan omtrent datgene, waartoe hare medewerking wordt vereischt of verlangd.

Naar die beginselen is onze kerkelijke regeling tot stand gebragt, en wenschen wij haar onder de bescherming van U. M. te handhaven en verder te ontwikkelen. — Diezelfde kerkelijke vrijheid, Sire, wenschen wij voor allen — maar ook voor allen binnen diezelfde grenzen, opdat niet vroeg of laat voor eenig kerkgenootschap eene uitbreiding van magt ontsta ten koste van het regt en de belangen van anderen, tot onvermijdelijke verstoring van orde en rust in den Staat. — Met gerustheid vertrouwen wij op de wijze zorg Uwer Majesteit, dat die gelijkheid gehandhaafd werde, en elke kerkelijke aanmatiging met hare treurige gevolgen geweerd blijve.

Is het daarbij de ernstige zucht van U. M. dat godsdienstige verdraagzaamheid, op onzen bodem sints lang inheemsch, niet verloren ga, zij houde zich verzekerd van onze gezindheid, om naar onzen heiligen pligt en in den kring onzer bevoegdheid, ter bereiking Uwer wijze en weldadige bedoelingen, naar vermogen mede te werken, opdat geene kerkelijke instellingen zoo min als verschil van belijdenis eene bron van tweedragt zijn tusschen de zonen van hetzelfde Vaderland, en de Godsdienst van Christus hare gezegende werking niet misse tot aankweeking van onderlinge verdraagzaamheid en broederliefde. — Het verheugt ons, zoodoende Gode gevende wat Gods is, tevens den Keizer te geven wat des Keizers is. — Christus, die in de veel moeijelijker vervulling van dit Zijn Woord ons voorging, schenke aan allen Zijnen Geest, opdat allen mogen inzien wat hierin waar, wijs en betamelijk is.

Voorts, Sire, de God Uwer en onzer vaderen zij met U, en bestare en zegene Uwe pogingen, opdat tot heil des Vaderlands, en als bekrooning ook Uwer dierbaarste wenschen, de rust in aller gemoederen wederkeere en eensgezindheid onder ons wone.

Sire,

Uwer Majesteit getrouwe onderdanen,

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde kerk,

(Was. Get.) P. BOELES, *President.*

TIMMERS VERHOEVEN, *Secretaris.*

Voor overeenkomstig afschrift, de Secret. der Synode,

TIMMERS VERHOEVEN.

— De Heer Dr. E. J. Kiehl heeft in het Dagblad *de Grondwet* N°. 51 van ll. Maandag den volgenden brief doen plaatsen ter teregtwijzing van hetgeen in N°. 50 van genoemd blad, ten opzigte van het hooger onderwijs, in eene vergadering van Leeraren aan de Ned. Gymnasien zou besloten zijn, en daar wij dit berigt in onze vorige hebben medegedeeld, zoo laten wij genoemden brief mede hier thans volgen, in welken, na den aanhef, gezegd wordt:

Het is nog niet bewezen, dat het verhandelde in de vergaderingen van het genootschap van Leeraren voor onbepaalde openbaarheid bestemd is. 't Volgende kan evenwel medegedeeld worden. Het bedoelde adres aan den Heer Minister van Binnenl. Zaken zou, volgens dat berigt, handelen »over het herstel van het Staats-examen." Dit is een onvolledig uittreksel uit het ter tafel gebragte voorstel.

Dit voorstel heeft aanleiding gegeven tot eene beraadslaging, warm en langdurig gelijk wordt medegedeeld, maar vooral welwillend en eendragtig. Het voorstel is niet *verworpen*, maar in het begin der beraadslaging door de voorstellers geamendeerd *aangenomen*; dit heeft plaats gehad bij verschillende stemmingen, in welke de voorstellers slechts éénmaal, omtrent een punt van redactie, niet met de eenparigheid of groote meerderheid der aanwezige leden hebben gestemd. Er is niet besloten een adres in te zenden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, maar slechts incidenteel door een zeer geacht lid een wensch daartoe geuit; er is niet alleen besloten tot het verzoek, maatregelen te nemen met het doel dat in het berigt wordt aangewezen, maar ook bepaaldelijk opgegeven, welke maatregel gewenscht wordt.

— De overlandmaal is den 26sten te Triest aangekomen, berigten medebrengende uit Batavia tot 7 Junij.

— Te 's Gravenhage is tot lid der Prov. Staten van Zuidholland bij herstemming verkozen Mr. E. J. A. Graaf van Bylandt met 419 stemmen; de Heer Mr. A. A. J. Meylink had 201 stemmen verkregen.

— Voor het 10de district in deze provincie wordt een opziener der 4de klasse gevraagd; belanghebbenden moeten zich vóór 15 Augustus aanmelden bij den Hoofdingenieur van den Waterstaat A. Greve te 's Gravenhage.

— Volgens de *Grondwet* zou de Tweede Kamer in haar Comite-Generaal besloten hebben, na September niets meer aan de Couranten, die haar een exemplaar zonden, de gedrukte stukken van de Kamer toe te zenden, maar die voor ƒ15 aan de Landsdrukkerij verkrijgbaar te stellen.

— Het geschenk in zilver, dat de Gemeenteraad te Amsterdam besloten heeft aan Z. K. H. Prins Hendrik, bij gelegenheid van zijn huwelijk aan te bieden en waartoe ƒ12,000 is aangewezen, is aangekocht bij de Heeren Bonebakker en Benten aldaar en zal tegen den 8sten Augustus gereed zijn.

— Uit Friesland is van een' onbekende ter bevordering van de zaak der Afschaffing van sterken drank ƒ1000 bij den Algemeenen Tresorier ontvangen.

— Onder de dorpen Heeg, Hommerts en Jutrijp, in Friesland, is het zoogenaamde miltvuur (venijn) in vrij erge mate onder de runderen uitgebroken, en zijn er reeds 40 aan gestorven. Voorzigtigheid kan in deze niet genoeg worden aanbevolen, inzonderheid wat het nuttigen van het vleesch en den afval van het gestorven vee betreft, daar een hond, die van de gestorvene runderen had gegeten, plotseling is overleden, terwijl een man, die zich, bij de opening van een der gevallen runderen, aan de hand had bezeerd, reeds gedurende vier weken onder geneeskundige behandeling is en zijne herstelling nog wel eenigen tijd kan duren, en nog een andere man en vrouw ligte wonden hadden bekomen, die echter, als van minder gevaarlijken aard, bijna weder zijn genezen.

— Te 's Hertogenbosch is het bevaarbaar maken van het voormalig Noorderkanaal aangenomen door J. van Griendt aldaar, voor ƒ18,100.

's GRAVENHAGE, 28 Julij.

Z. M. heeft goedgevonden, met intrekking van zijn besluit van 17 Junij, zooveel betreft de benoeming van een Burgemeester van Bommenede en Bloois en Zonnemaire, tot Burgemeester dier gemeenten te benoemen Mr. J. Moolenburgh. Verder heeft Z. M. benoemd: tot Burgemeester van de beide Noordwijken c. a., W. C. van den Brandeler, met toekenning van eervol ontslag uit zijne betrekking van Burgemeester van Molenaarsgraaf, Bleskensgraaf, Brandwijk, Hofwegen en Wijngaarden, en tot Burgemeester van Vlaardinger-Ambacht en Zouteveen A. van Linden van den Heuvell. Ook heeft Z. M. den Luitenant-Kolonel F. A. J. C. Baron van Voorst tot Voorst, van het 2de regement dragonders, op verzoek en op grond van 40-jarige dienst een pensioen verleend van ƒ1300." Eindelijk heeft Z. M. benoemd: bij het wapen der ruiterij: bij het 1ste regement dragonders, tot 1sten Luitenant (naar ouderdom van rang) den 2den Luitenant J. J. J. Dubois, van het corps; bij het 2de regement dragonders, tot Majoor den Ritmeester der 1ste klasse G. Baron van der Duyn van Maasdam, van den Staf der ruiterij gedetacheerd bij de Koninklijke Academie voor de zee- en landmagt; bij het 4de regement dragonders tot Ritmeester van de 3de klasse (naar ouderdom van rang) den 1sten Luitenant G. K. C. Wildeman, van het corps.

— Z. M. heeft benoemd tot Substituut-Griffier bij de Arr.-Regtbank te Haarlem M. S. F. de Moraaz Imans, thans Regter-plaatsvervanger aldaar; en tot Ontvanger der belastingen te Buurmalsem, W. F. Losecaat van Nouhuys, thans te Sloten.

Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Zitting van Woensdag 27 Julij.

Interpellatie aan het Ministerie omtrent 1°. *de waarneming van de zaken der R. K. Eeredienst door een Minister, die zelfde Godsdienst niet belijdende; en* 2°. *het doel der zending van den Heer Lightenvelt naar Rome.*

De Heer Dommer van Poldersveldt vraagt verlof om aan het Ministerie een paar vragen te rigten. 1°. Welke gronden meent de Regering er voor te hebben om op dit oogenblik vooral, in bepaalden tegenspraak met het gevoelen van den Heer van Hall, als lid der Kamer in de zitting van 27 November 1852 geuit, het bestuur der Zaken van de R. K. Eeredienst, tijdelijk in handen te geven aan een Minister, die de R. K. Godsdienst niet belijdt? en 2°. wat het doel is der zending van den Heer Lightenvelt naar Rome?

De Heer de Kempenaer zegt, dat het hem voorkomt, dat de 1e vraag door de Kamer niet wel kan worden toegelaten. Z. i. toch staat het aan den Koning alleen, krachtens zijn praerogatief, Ministers te kiezen en zoo ook de tijdelijke waarneming van dit of dat Departement op te dragen aan dezen of genen Minister.

De Heer Dommer van Poldersveldt verlangt alleen eenige inlichtingen van de Regering te bekomen, omtrent de redenen, dat juist op dit oogenblik het Depart. voor de R. K. Eeredienst wordt waargenomen door een Minister, die niet Katholiek is.

De Heer de Kempenaer, na de vraag zooals die is geformuleerd, te hebben voorgelezen, zegt, dat de gronden, welke de voorsteller wenscht te vernemen, iets daarstellen dat alleen de Koning heeft moeten in aanmerking nemen.

De Heer Storm wenscht een enkel woord in het midden te brengen aangaande de interpellatie, omdat hij vroeger voor zijn persoon en als Katholiek het denkbeeld heeft geuit, dat, indien er een Minister voor de R. K. Eeredienst moest zijn, hij dan liever een regtzinnig, braaf en milddenkend Protestant aan het hoofd zou zien, dan een Katholiek in naam, die welligt met verkeerde oogmerken een verkeerde rigting van een gouvernement zou kunnen in de hand werken. In het algemeen zou hij dus niet zijn tegen de vervulling der portefeuille van R. K. Eeredienst door een Protestantsch Minister; doch in hoever dit op dit oogenblik en in verband met de zoo even gehoorde interpellatie nog van toepassing zou zijn, dit laat hij aan de beoordeeling der Kamer over. Hij althans wil ten aanzien van den Minister van Hall hier niets in het midden brengen.

Na nog eenige woordenwisseling wordt den Heer Dommer verlof verleend tot de ontwikkeling der eerste vraag, met 29 tegen 18 stemmen. — Tegen de Heeren van 's Gravesande, Dirks, Sander, Graaf Schimmelpenninck, van Lennep, Rochussen, Baud, Stolte, Bosscha, Hoffman, Hoekwater, de Kempenaer, Sleeswijk Vening, Rijk, Donker, de Brauw, Schimmelpenninck van der Oye en van Franck.

De Heer Dommer van Poldersveldt zegt tot toelichting zijner eerste vraag, dat, toen verleden jaar, in de zitting van 27 November, de Heer van Hall zijn gevoelen uiteenzette over de waarneming van dubbele Ministeriele betrekkingen, hij destijds woordelijk het navolgende heeft gezegd.

»Wat is nu het gevolg hiervan? Dat, daar die Ministers veel andere gewigtige zaken in het hoofd hebben, het beleid van die voor hen secondaire departementen, ook aan secondaire ambtenaren wordt opgedragen: en dit moet noodwendig een' noodlottigen invloed hebben op den gang der zaken; dit kan aanleiding geven tot gevaarlijke botsingen, — botsingen des te gevaarlijker naar mate de ligchamen, met welke men in botsing geraakt, dieper wortelen hebben in de gemoederen der ingezetenen; botsingen, waarvan zelfs de mogelijkheid moet voorgekomen worden, en de beduchtheid waarvoor, het in mijn oog altijd wenschelijk doet voorkomen, dat er Ministers van Eeredienst tegenwoordig zijn in het Ministerie. Ik zal nog andere redenen aanstippen, maar om redenen, die gijlieden zult billijken, niet uitvoerig behandelen: de noodzakelijkheid van de toevoeging van de departementen van Eeredienst aan andere departementen kan tot zeer moeijelijke complicatien in het Ministerie aanleiding geven, kan strekken tot groot nadeel van de behandeling der aangelegenheden, want het spreekt toch van zelf, dat ieder, aan het hoofd van het departement van Eeredienst gaarne ziet geplaatst een man, die de godsdienst belijdt waarnaar het departement zich noemt, aan welks hoofd hij staat; en er zal dus in het Kabinet een Minister, omdat hij ook tevens belast zal moeten zijn met de zaken, de eeredienst betreffende, gekozen worden, die welligt minder geschikt is voor de belangrijke zaken van het Hoofdministerie dat hem is opgedragen." — En iets verder zeide de Heer van Hall: »Het zou eene hoogst wenschelijke zaak wezen, wanneer men er toe kon geraken, om weder een afzonderlijk Minister aan het hoofd van deze departementen te stellen, die de belangen van zijn departement kon voorstaan, — die niet zou zijn een beheerscher van het geloof, maar, die de belangen daarvan in het Kabinet kon voorstaan; en ik geloof dat dit vooral noodzakelijk is bij eene godsdienstige natie als de onze." — Het komt hem voor, dat zelfs de meestdurvende Regering het niet op zich zou durven nemen om aan een Katholiek Minister, de belangen der Hervormde Eeredienst op te dragen. Het is toch ongehoord, dat op een oogenblik dat er in behandeling is een wet, die te regt genoemd wordt eene »gelegenheids-wet," dat zulk een wet in den Ministerraad zal worden besproken, zonder dat daarin iemand tegenwoordig zij, die de Katholieke godsdienst belijdt.

De Minister van Buitenl. Zaken zegt na eenige inleiding, dat hij beginnen moet met van zich zelven te spreken, omdat de geachte voorsteller zich op zijne eigen getuigenis heeft beroepen. Hij verklaart niets daarvan terug te nemen. Hij blijft nog gelooven, dat *op den duur* de zamenvoeging van meer dan één departement verkeerd is; dat daarvan het Ministerie ook blijk heeft gegeven door de benoeming indertijd van een Min. voor de R. K. Eeredienst, terwijl omtrent de vervulling van nog een ander depart. men nog een geschikt persoon zoekt. De vraag zelf kan hij niet beantwoorden. Er is toch gevraagd, welke gronden de Regering er voor heeft om tijdelijk het depart. van R. K. Eeredienst te hebben opgedragen aan een lid van het Ministerie die niet de R. K. godsdienst belijdt. De Regering heeft daarvoor geen gronden. De Koning stelt ministeriele depart. in en benoemt en ontslaat de hoofden daarvan, zonder daarvoor aan iemand rekenschap verschuldigd te zijn, maar het Ministerie is collegialiter aansprakelijk voor de benoeming van een Minister. Het depart. voor de K. Eeredienst, heeft aan het hoofd eenen Minister; die is *tijdelijk* afwezig en voor den korten tijd dat die afwezigheid duren zal, scheen het er minder op aan te komen een tijdelijk Minister te benoemen van eene bepaalde godsdienst, vooral omdat ook op dit oogenblik bij dat depart. weinig werkzaamheden zijn. De zaken lijden er dus niet door en hij vertrouwt, dat niemand zal kunnen klagen over onvoldoend beheer van de zaken bij dat departement. Er zijn er ja, die over het wets-ontwerp zich beklagen, maar daartoe zal de gelegenheid openstaan bij de discussien en dan zal het blijken, dat de Regering geen onderscheid maakt tusschen de belijders van de onderscheidene gezindheden, dat zij verdraagzaamheid beoogt, maar ook verlangt, dat de Staat meester zij op zijn grondgebied. En zou de Kamer nu verlangen, dat de Regering hier de gronden uiteenzette waarom de portefeuille van R. K. Eeredienst, tijdelijk aan geen Katholiek is opgedragen; hij gelooft dit niet, omdat hij meent dat in deze Kamer geen onderscheid van godsdienst te pas komt. Als lid der vergadering mag hij in der tijd zijne eigene beschouwingen hebben ontwikkeld, maar als Minister moet hij blijven weigeren meerder te antwoorden dan op grond van art. 89 der grondwet, strijdig zou kunnen worden geoordeeld met het belang van het Rijk.

Omtrent de tweede vraag is hij nog huiveriger te antwoorden.

Hij gelooft niet dat dit in deze vergadering kan te pas komen, als er

quaestie is van (hij zal niet zeggen diplomatieke *onderhandelingen*) maar toch van diplomatieke aanraking. Dit alleen kan en mag hij zeggen, dat de Heer Lightenvelt, het nog zijnde wettige hoofd van het Dep. van de R. K. Eeredienst, naar Rome is vertrokken, opdat de Paus geen verkeerden indruk zou erlangen van het ontwerp dat aan de Kamer is aangeboden, omtrent het toezigt op de kerkgenootschappen.

De Heeren Bosnner van Polderveldt, Storm, Groen van Prinsterer, van Hoëvell en de Minister van Buitenl. Zaken voeren daarop nog het woord, waarna de beraadslagingen gestaakt worden op de opmerking des Voorzitters, dat door de Vergadering alleen verlof is gegeven tot het behandelen van twee vragen, maar dat het voorzeker niet in de bedoeling der Vergadering kan liggen om thans de bedoelde wet in behandeling te brengen.

Daarna worden de ontwerpen 1°. tot goedkeuring eener dading tusschen het bestuur der Domeinen en de gemeente Genemuiden; 2°. tot wijziging van Hoofdstuk III der Staatsbegrooting van 1852 met algemeene stemmen aangenomen, en de zitting opgeheven tot den volgenden morgen.

Zitting van Donderdag 28 Julij.

In deze zitting zijn met overgroote meerderheid aangenomen: 1°. het wetsontwerp betreffende de pensioenen der zee- en landmagt; 2°. betreffende de bevordering van Officieren van Gezondheid bij de zeemagt; 3°. betreffende eene wijziging in de Geneesk. Adm. bij de zeemagt, en 4°. betreffende wijzigingen in het tarief op den In- en Uitvoer. — Waarna de zitting is opgeheven.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

BELGIË.

BRUSSEL, 27 Julij.

De Commissie door den Minister van Oorlog benoemd ter zake van de ongelukken, die voorgevallen zijn onder de soldaten, die van en naar het kamp op marsch waren, heeft thans verslag van hare bevinding gedaan. Naar haar oordeel is de ongemeen heete weêrgesteldheid de eenige oorzaak der ramp; maar is deze bij het 3de regement jagers, hetwelk 14 manschappen verloren heeft, verergerd door verzuimen van den Chef van dit corps en den geneeskundige; deze namen geen enkelen maatregel, bij een ongeval hetwelk snelle en krachtdadige zorg vorderde; integendeel schijnt door den al te snellen marsch van het corps, vooral gedurende het laatste gedeelte van den togt, de nadeelige invloed der hitte nog te zijn vergroot; de Kolonel en de geneeskundige kwamen dan ook met de helft der met hen uitgerukte troepen te Hasselt aan, zonder zich om de talrijke achterblijvers te bekommeren. Beiden zijn bij een Koninklijk besluit op non-activiteit gesteld.

— De Heer de Keyser heeft te Weenen een portret vervaardigd van de aanstaande Hertogin van Brabant, hetgeen zeer wordt geroemd.

— De Stedelijke Raad van Antwerpen heeft, op herhaald aanzoek van genootschappen tot beoefening der Vlaamsche Letterkunde, besloten dat voor een Vlaamsch schouwtooneel eene toelage van 8000 fr. jaarlijks zou kunnen worden verleend.

— Te Kamerijk is dezer dagen Mevrouw Plet overleden in den hoogen ouderdom van 105 jaren, en wel in hetzelfde huis waarin zij het levenslicht had aanschouwd. Zij herinnerde zich niet, ooit de toevlugt tot geneesmiddelen te hebben behoeven te nemen en eerst 2 dagen vóór haar overlijden meende de familie een geneesheer bij haar te moeten ontbieden. Mevrouw Plet was op 32-jarigen leeftijd getrouwd en heeft drie kinderen gehad, welke nog allen in leven zijn; de oudste telt 70 jaren.

FRANKRIJK.

PARIJS, 26 Julij.

In eene beschouwing van den toestand van het Westersch en Oostersch Europa, door den bekwamen schrijver Saint-Marc-Girardin, zegt hij onder anderen, dat, terwijl het Westersch gedeelte zich aan koophandel, nijverheid en ondernemingen wijdt, het Oosten zich alleen aan de godsdienst en de nationaliteit hecht, en de godsdienstige verschillen die in het Westen nog dikwerf een onderwerp van twisten en botsingen zijn, in het minder verdraagzame Oosten een oorzaak worden van haat en oorlogen; dat, te midden van eene Turksche bevolking onder welke de verdraagzaamheid der Regering nog niet is afgedaald, en van eene Christelijke die door de Turken nog vaak mishandeld wordt, wel niets bevreemdends heeft.

Er bereidt zich dezer dagen in Turkye eene maatschappelijke omwenteling voor. Overal verdringen de Christenen de Turken, in de vaste bezittingen, in den handel, in de nijverheid en in de rijkdommen. De Turksche bevolking neemt af, de Christelijke neemt toe. Naarmate het Christelijke Europa meer acht slaat op zijne Oostersche broeders, wordt de Turksche heerschappij zachter. De beginselen der Christelijke beschaving hebben door haar invloed en voorbeeld de wedergeboorte van het Oosten doen beginnen. Hierbij is op te merken, dat, indien de Christenen hunnen toestand onder de Turksche heerschappij zóó hebben kunnen verbeteren, er toch zulk eene ondraaglijke verdrukking niet heerscht die tot iederen prijs moet worden vernietigd. Er is meer; alle de nieuwe waarborgen die Turkye thans aanbiedt om de Christenen te verzekeren te geven, zullen daartoe bijdragen, en de tegenwoordige crisis zal alzoo onze Oostersche broeders van nut zijn.

Maar tevens zij nog opgemerkt, dat, indien de Christen-bevolking door Europa ondersteund, dagelijks in kracht, rijkdom, kennis en in getal toeneemt, en de Turksche bevolking dagelijks vermindert, het moeijelijk genoeg is om zulk een staat van zaken te laten voortduren. De rijken, de sterken, de verstandigen kunnen niet lang meer onderdanen zijn der zwakken en armen. Hoe zal het groote getal dat weet wat het vermag, nog blijven gehoorzamen aan het kleine getal dat van hare onmagt bewust is. Men zal zeggen dat de Christen-bevolking wier toestand bij den dag verbetert, ongelijk heeft als zij zich daarmede niet vergenoegt; maar waar vindt men menschen die zich met een betrekkelijk beter lot vergenoegen en niet streven willen naar het ideaal dat zij zich voorstellen? Waar vindt men menschen, die als zij zich sterk gevoelen, ook niet magtiger willen zijn? Turkye moet toegefelijk zijn als Europa het vraagt; maar heeft toegeven ooit paal en perk gesteld aan eerzucht? En nog, indien de voortgaande toegefelijkheid in eene maatschappij van hetzelfde volk en dezelfde godsdienst, ten laatste eene algemeene gelijkheid van regten kon doen ontstaan, zoodat er alleen verschil ware van rijkdom en armoede, dan nog zou het zoo niet in het Oosten kunnen worden; want de Turk kan niet leven met den Griek, de Coran niet met het Evangelie, althans niet anders dan onder eene geheel Europesche Regering, die noch Turksch noch Grieksch zou zijn.

Verder stelt de schrijver voor om het Grieksche Keizerrijk te herstellen als een slagboom voor Rusland, doch dit laatste gedeelte is wat te veel uit de lucht gegrepen.

— De gezondheid van den Heer Arago heeft zich zóó verbeterd, dat hij van Perpignan naar Parijs is teruggekeerd.

— Gisteren is hier een grijsaart overleden, die altijd zeer armoedig geleefd had en wien men dan ook voor zeer arm hield; ondertusschen vond men voor meer dan 80,000 fr. aan goud en andere waarde in zijne schamele woning.

— Een Scheepskapitein heeft het berigt aangebragt, dat in de Middellandsche zee zich zeeroovers vertoond hebben.

— Bij de regtbank van Ruffec, Dep. Charante, is de vraag behandeld of de bepalingen der wet van Julij 1849, waarbij tot het rondventen en verspreiden van drukwerk eene vergunning van de overheid vereischt wordt, toepasselijk is op uitdeeling om niet, van geschriften betreffende de godsdienst en niets bevattende hetwelk schadelijk geacht kan worden voor de algemeene zedelijkheid. De regtbank heeft geoordeeld dat de verspreiding van zoodanige geschriften zonder magtiging van den Prefect, ook tegen de wet streed; zij heeft dienovereenkomstig den Protestantschen geestelijke van Mansle wegens het uitdeelen van tractaatjes, tot eene geldboete veroordeeld, doch wegens de goede strekking der verspreide geschriften, de geldboete op slechts 16 fr. gesteld.

— Een treurig ongeval heeft den 20sten tegen den middag te Montesquiou, Dep. Gers, plaats gevonden, toen de maaijers op het veld bezig waren. Een vreemd geluid in de lucht en het gezigt van een wit ligchaam deed hen eensklaps ontstellen, daar zij op eenige schreden van hen af het lijk eener jonge in het wit gekleede vrouw bespeurden. Zij was met het hoofd naar beneden gevallen, de schedel in tweeën gespleten. Eerst geloofden de landlieden aan een wonder, doch weldra kwam men tot de overtuiging, dat de ongelukkige jonge vrouw eene luchtreizigster was, die den dood op een dier gevaarlijke togten gevonden had; men ontdekte dan ook spoedig daarop een in een eikenboom uitgeworpen anker. Men verneemt thans dat te Mont de Marsan de opstijging van een ballon zou plaats vinden en men kan dus aannemen, dat, het slagtoffer met dien ballon is opgestegen. Tusschen de beide plaatsen is evenwel een afstand van 25 mijlen.

PRUISSEN.

BERLIJN, 26 Julij.

De Regering heeft het verzoek der Oud-Lutheranen, om op grond hunner oude regten als Kerkgenootschap te worden erkend, afgewezen; zooals bekend is heeft de Regering in 1845 de vereeniging gelast der Luthersche en Gereformeerde kerken.

— De gunstige verwachting, welke men in Zuidwestelijk Duitsland omtrent den graanoogst koesterde, wordt ten volle verwezenlijkt; ook de aardappelen laten tot hiertoe niets te wenschen over.

— De *Kölnische Zeitung* bevat het volgende: Bij de menigvuldige pogingen, welke de stoomboot-maatschappijen die den Rijn bevaren in het werk gesteld hebben, om de reizigers door snelvarende en sierlijke stoomschepen gemak en genoegen te verschaffen, is het aangenaam te mogen opmerken, dat ook de Nederl. Stoomboot-Maatschappij, die in de laatste jaren reeds het aantal harer schepen ten behoeve van het reizend publiek zoo aanmerkelijk vermeerderde en verbeterde, wederom eene nieuwe stoomboot op haar etablissement te Fijenoord gebouwd, op den Rijn gebragt heeft en welke wij gelegenheid hadden op hare proefvaart te zien. Dit schip, een der grootste en zwaarste die de rivier bevaren, onderscheidt zich door zijnen trotschen bouw en de bijzonder sierlijke en gemakkelijke inrigting zijner kajuiten, terwijl zich tevens, zoo als op de meeste Nederlandsche booten, een ruime, rondom met glas voorziene salon, op het dek bevindt. Bij de proefvaart van Rotterdam tot boven Coblenz, bij Capellen, is het gebleken, dat zij in snelheid met de beste Rijn-stoombooten kan wedijveren. Met het volste regt draagt zij den naam van Stolzenfels. Het publiek zal gewis zoodanige bemoeijingen van de Nederl. Stoomboot-Maatschappij met welgevallen begroeten.

— De Koningin van Hanover en hare kinderen zijn door de mazelen aangetast; de ziekte heeft echter bij hen een geregelden loop.

— De Koning van Denemarken heeft eene buitengewone zitting van den Staatsraad bijeengeroepen, om maatregelen te beramen tegen het verspreiden der cholera, die altijd nog hevig woedt.

TURKYE.

KONSTANTINOPEL, 21 Julij.

De Porte heeft aan de Vertegenwoordigers der groote Mogendheden eene circulaire gerigt, waarin zij protesteert tegen de bezetting der Donau-vorstendommen door Russische troepen, en tevens de grondslagen weêrspreekt, met welke die maatregel was geregtvaardigd in het manifest van Keizer Nikolaas en in

de eerste circulaire van den Russischen rijkskanselier; welke beide stukken kort na de tijding van den overtogt der Russen over den Pruth, alhier waren ontvangen en de hoop op het behoud des vredes grootelijks hadden verminderd. Velen achtten een oorlog onvermijdelijk, daar de Keizer thans door eene plegtige en in naam der godsdienst gegeven verklaring evenzeer gebonden was om zijn eisch vol te houden, als de Porte door zucht tot zelfbehoud om den eisch af te wijzen.

Evenwel is de circulaire der Porte, die den 25sten Julij te Weenen ontvangen is, volgens een van daar ontvangen berigt, in zeer gematigde bewoordingen vervat, en wordt daarin zelfs op nieuw aangeboden een buitengewonen Turkschen Gezant naar St. Petersburg te zenden, om de door het vertrek van den Vorst Menzikoff afgebroken onderhandelingen te hervatten.

BRAZILIE.

BAHIA, 10 Junij.

De te Rotterdam te huis behoorende schoener Gouverneur van der Eb, Kapt. A. v. d. Harst, lag met eene volle lading gereed om te vertrekken, toen de Regering goed vond, het schip eigendunkelijk op te eischen, tot overvoer van bannelingen. De Gezagvoerder, die daarvoor geene ruimte aan boord had, weigerde zulks, en toen men hem desniettegenstaande wilde dwingen, protesteerde hij, bijgestaan door den Ned. Consul, tegen deze schending van zijne vlag. Dit mogt aanvankelijk niet baten, en men bleef het vertrek van het schip beletten. In dien tusschentijd kwam de gele koorts aan boord, welke den Kapitein aantastte en een groot gedeelte der manschappen wegraapte, zoodat, toen eindelijk het embargo opgeheven werd, het schip niet kon vertrekken. De Nederl. Consul heeft van dit alles aan zijne Regering kennis gegeven, en men twijfel niet, of deze ongehoorde handelwijs van het Gouvernement zal aanleiding tot ernstige klagten geven, hetwelk door den ganschen buitenlandschen handel te Bahia gewenscht wordt.

STADS BERIGTEN.

Burgerlijke Stand.

Van den 21 tot en met den 27 Julij 1853.

BEVALLEN: J. Schelte, D. — J. Hofkes, geb. Vermeulen, Z., levenl. — M. C. Uljee, geb. Coenen, D. — J. J. M. van Dorp, geb. Quaadgras, D. — C. W. Passant, geb. van der Linden, Z. — M. E. Kramers, geb. Bindervoet, D. — P. Crama, Wed. van B. Engelbregt, D. — J. M. Webber, geb. Carlier, D. — E. M. van der Zanden, geb. Lamboby, D. — S. H. Marjee, geb. van der Reyden, D. — C. van Duuren, geb. Ju, D. — J. H. Wallaart, Z. — W. M. Brakel, geb. Schouten, Z. — E. den Ouden, geb. van Welzen, D. — J. E. van As, geb. van den Dop, Z. — J. van Venetie, geb. Marks, Z. — S. le Noble geb. van der Ree, D. — M. E. van der Steen, geb. Thyssen, Z. — J. Otgaar, geb. Kors, Z. — C. H. Rietbergen, geb. Alexander, D.

GEHUWD: B. Ouwerkerk, Jm. en J. Verhoog, Jd. — A. Neuteboom, Jm. en W. Hoeijen, Jd. — J. van Sijp, Wedr. en W. Suntjens, Jd. — H. van den Berg, Jm. en C. E. van der Kamp, Jd. — A. van Zutphen, Jm. en A. C. van der Maas, Jd. — P. Ronge, Jm. en W. J. de Bruin, Jd.

OVERLEDEN: C. M. Dros, D., 17 m. — C. J. Nieuwenhuys, D., 17 m. — H. van Beek, D. 6 m. — P. J. E. Vink, 45 j. — C. C. E. Hesselberg, geb. Göbel, 39 j. — G. W. du Saar, D., 14 w. — M. Heimans, Z., 7 m. — G. van den Broek, 60 j. — M. du Pon, D., 5 m. — J. Brugmeijer, geb. Donkerbeek, 75 j. — J. J. de Wild, Z., 8 d. — J. P. Nieuwenburg, D., 17 m. — E. A. van Es, geb. de Jong, 32 j. — J. Dool, D., 11 w. — E. Verhoeven, geb. Sommeling, 67 j. — R. Dee, geb. Maas, 80 j. — G. de Vrind, geb. van den Dop, 39 j. — D. W. van Went, Z., 1 j. en 8 m. — J. J. Kooreman, Z., 2 j. en 7 m. — C. Zandijk, geb. Loeber, 85 j. — A. Verstraaten, Z., 9 m. — W. F. Flippo, Z., 5 w.

VERGADERING van den Gemeenteraad van Leyden, Zaturdag den 30sten Julij 1853, 's namiddags ten 2 ure.

Onderwerpen:

1°. Rekening van gecommitteerden tot de Vereenigde Gasthuizen 1852.
2°. Staat van af- en overschrijving op de begrooting der Oud-Katholieke gemeente 1852.
3°. Idem op de begrooting den Israëlitische Armen 1852.
4°. Benoeming van een 2den docent in de Wiskunde aan het Gymnasium.
5°. Verzoeken om vrijstelling van het Minerval aan het Gymnasium.
6°. Request van Jhr. N. J. Steengracht van Duivenvoorde.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN LEYDEN, geven bij deze aan de Kiesgeregtigden kennis, dat, ingevolge Art. 15 der Gemeentewet, de herstemming voor één Lid van den Raad dezer Gemeente, zal plaats hebben op Dingsdag den 2den Augustus aanstaande.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
LEYDEN, 25 Julij 1853. VAN LIMBURG STIRUM.
De Secretaris VAN PUTTKAMMER.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS, ontvangen hebbende eene missive van den Generaal-Majoor buitengewoon Adjudant des Konings Kommandant der Reserve Brigade, van den 22sten Julij 1853, houdende kennisgeving dat alhier op den 13den Augustus aanstaande nachtverblijf zullen houden 20 Officieren en 537 Onder-Officieren en manschappen van het regement Grenadiers en Jagers;

En in aanmerking nemende dat de huizen, waarin tot hiertoe de manschappen voor rekening der ingezetenen werden opgenomen, op verre na niet toereikende zijn om dit aantal te huisvesten, en alzoo voor dienmaal geen gevolg kan worden gegeven aan eenen maatregel die in het belang der ingezetenen was genomen;

Brengen ter kennis van de ingezetenen, die, behoudens de bestaande bepalingen, tot het dragen van personele inkwartiering gehouden zijn, dat voortaan de inkwartieringsbilletten op de respective huizen der ingezetenen zullen worden afgegeven, en zij zelven verpligt zijn, de bij hen ingekwartierde manschappen te huisvesten of voor hunne huisvesting te zorgen, zullende tijdig die ingezetenen worden gewaarschuwd welke op dien dag of in het vervolg met inkwartiering worden belast.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
LEYDEN, 28 Julij 1853. VAN LIMBURG STIRUM.
De Secretaris v. PUTTKAMMER.

Bij mij Ondergeteekende is sedert den 21sten dezer, ten behoeve der zwaar beproefden door hoogen waterstand en hagelslag te *Vlijmen*, ontvangen: uit Leyden van J. P. B. *f* 2.50; uit Goor van I. F. *f* 6; uit Amsterdam van L. L. een bankbillet à *f* 25, waarvan *f* 10 voor de algemeene behoefte en *f* 15 voor die der Protestanten in het bijzonder; uit Kampen van H. S. twee coups, elk à *f* 1.23½ en een dito à *f* 2.47½.

LEYDEN, 27 Julij 1853. F. H. G. VAN ITERSON.

ADVERTENTIEN.

Getrouwd: L. DE WILDE,
van *Amsterdam*,
MARKELO, 27 Julij 1853. MET
J. G. H. VAN EVERDINGEN.

Heden overleed alhier Mejufvrouw CATHARINA LOEBER, Weduwe van den Heer ABRAHAM ZANDIJK, in den ouderdom van 85 jaren.

R. EIGEMAN,
LEYDEN, 25 Julij 1853. *Executeur Testamentair.*

Voor de vele bewijzen van deelneming, ons betoond bij het overlijden van ons Kind, betuigen wij onzen hartelijken dank.

L. R. VAN OUWENALLER,
LEYDEN, 28 Julij 1853. H. A. VAN OUWENALLER, ROELVINK.

UIT DE HAND TE KOOP:

Een HUIS, geschikt voor alle Affaires, voorzien van zes Kamers, Keuken, ruime Kelders, Voorhuis en Binnenplaats, goed Regen- en Putwater en annex PAKHUIS. Nadere informatien *franco* Letter **B.** bij den Boekhandelaar G. J. VAN LEEUWEN, Haarlemmerstraat te *Leyden*.

De Rob Boyveau Laffecteur

geneest spoedig en radikaal zonder kwik of andere schadelijke middelen: *Dauwworm*, *Keel- of Kliergezwellen* en alle andere *Huidziekten*, *Vloeden*, *Zweren*, *verouderde en primaire ziekten*, *Jicht en Syphilitische Rheumatismus*.

De echte **ROB** is gewaarmerkt door een gecompliceerd en kunstig gewerkt etiquet met de handteekening van Dr. GIRAUDEAU DE ST. GERVAIS en door een Staniol-sluiting met het wapen van BOYVEAU LAFFECTEUR.

De Rob is eene smakelijke Stroop, die op eene voordeelige wijze de plaats van de Levenraat en andere Scheurbuik werende middelen vervangt.

Eene kleine Brochure, die den Lezer in eens met den Rob bekend maakt, wordt gratis afgegeven in het Verkoophuis en de bekende Depots en bij de meeste respectable Apothekers.

BEURSPRIJS VAN SCHULDBRIEVEN.

WOENSDAG, 27 Julij.

		Laagst. koers.	Hoogst. koers.	Gebleven.
NEDERLAND, Werkelijke Schuld	à 2½ pCt.	63	63$\frac{1}{16}$	63$\frac{1}{16}$
Dito Certificaten	3	76$\frac{1}{16}$	76$\frac{1}{8}$	76$\frac{1}{16}$
Dito dito	4	95$\frac{1}{16}$	95$\frac{1}{16}$	95$\frac{1}{4}$
Amortisatie Syndicaat	3½	94$\frac{7}{8}$	—	—
Handelmaatschappij	4½	126$\frac{1}{4}$	—	—
O. I. Leening	4	95$\frac{13}{16}$	—	—
Dito Holl. Spoorweg	4	—	—	—
Aandeelen Rijn-Spoorweg	4½	—	—	—
Haarlemmermeer	5	—	—	—
FRANKRIJK, Certif.	3	—	—	—
Dito dito	5	—	—	—
RUSLAND, Obl. HOPE 1798 en 1816	5	108$\frac{7}{8}$	109	109
Dito dito 1828 en 1829	5	107$\frac{7}{8}$	108	108
Cert. bij dito 1831 en 1833	5	—	—	—
Dito 1840	4	—	—	—
Dito bij STIEGLITZ & Co.	4	92$\frac{3}{8}$	92$\frac{1}{2}$	—
Dito dito Nieuwe	4	—	—	—
Inschrijving in Assign.	6	—	—	—
Certificaten van dito	6	75$\frac{1}{2}$	75$\frac{5}{16}$	75$\frac{5}{16}$
POLEN, Aandeelen 1835	fl. 500	160$\frac{1}{4}$	161	—
Dito Obligatiën	4	86	86$\frac{1}{8}$	86$\frac{1}{8}$
SPANJE, Obligatiën	à 1 pCt.	23$\frac{1}{4}$	—	—
Dito Obligatiën	3	—	—	—
Dito Binnenl. à 6 m.	3	43	43$\frac{1}{4}$	43$\frac{1}{4}$
Bewijzen Coupons		6$\frac{5}{16}$	6$\frac{3}{8}$	—
OOSTENRIJK, W. B. bij Goll.	5	87$\frac{1}{8}$	—	—
Dito	4	71$\frac{5}{8}$	—	—
Dito Metall.	5	81$\frac{15}{16}$	82$\frac{5}{16}$	—
Dito Nieuwe	5	95	95$\frac{1}{2}$	95$\frac{1}{2}$
Dito 1847	2½	42$\frac{5}{16}$	42$\frac{7}{16}$	—
BELGIE, Banc.	2½	—	—	—
Dito bij ROTHSCHILD	2½	53$\frac{3}{16}$	53$\frac{1}{4}$	53$\frac{1}{4}$
BRAZILIE, 1824 100 £	5	98$\frac{1}{4}$	—	—
PORTUGAL, te Londen	5	41$\frac{3}{8}$	41$\frac{1}{2}$	—
Dito dito	4	38$\frac{7}{16}$	38$\frac{5}{8}$	38$\frac{9}{16}$
VENEZUELA	3¾	—	—	—
MEXICO	5	26$\frac{1}{16}$	26$\frac{1}{16}$	—
AMERIKA, Bankactiën		4$\frac{5}{8}$	—	—
Grieken		7$\frac{7}{8}$	7$\frac{1}{2}$	

Te Leyden ter Boekdrukkerij van J. G. LA LAU.